

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 9 oktober 2023
(OR. en)

13517/23

SOC 647
ANTIDISCRIM 168
GENDER 187
JAI 1231
FREMP 265
COHOM 195
EDUC 374

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Föreg. dok. nr:	13167/23
Ärende:	Rådets slutsatser om åtgärder för att säkerställa lika tillgång för romer till adekvat och desegregerat boende, och för att hantera segregerade bosättningar

För delegationerna bifogas rådets slutsatser i det ovannämnda ärendet, som godkändes av rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) vid mötet den 9 oktober 2023.

**Åtgärder för att säkerställa lika tillgång för romer¹ till adekvat och desegregerat boende, och
för att hantera segregerade bosättningar²**

Rådets slutsatser

EUROPEISKA UNIONENS RÅD, SOM ERINRAR OM ATT

1. unionen enligt artikel 10 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt vid utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet ska söka bekämpa all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning,
2. all diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning enligt artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna ska vara förbjuden,

SOM ERINRAR OM

3. rådets direktiv 2000/43/EG, vilket fastställer en ram för bekämpning av diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung för att säkerställa likabehandling i EU på områdena anställning, utbildning, socialt skydd (inklusive social trygghet och hälso- och sjukvård) sociala förmåner och tillgången till, och tillhandahållandet av, varor och tjänster, inklusive bostäder,

¹ Den romska befolkningsgruppen präglas av stor mångfald, och termen romer används här som samlingsbegrepp för flera olika grupper med romskt ursprung, såsom romer, sinter, kalé, gypsies, romanichal och boyash/rudari. Det omfattar även grupper som ashkali, egyptier, östgrupper (däribland dom, lom, rom och abdal), men också resandegrupper, inbegripet etniska resande, yenish och dem som förs in under det administrativa begreppet *gens du voyage*, liksom personer som identifierar sig själva som zigenare, utan att förneka dessa grupperas särdrag.

² I dessa rådsslutsatser avses med *segregerade bosättningar* slumområden och undermåliga bostadsområden av informell och stabil natur, med fysisk, funktionell och/eller social isolering, där de objektiva villkoren relaterade till bostäder, fattigdom och tillgång till rättigheter och offentliga tjänster är betydligt sämre än för resten av befolkningen.

4. rådets rambeslut 2008/913/RIF om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen,³ i vilket det anges att rasism och främlingsfientlighet är direkta brott mot principerna om frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt mot rättsstatsprincipen, principer som Europeiska unionen bygger på och som är gemensamma för medlemsstaterna,
5. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten, i vilket det anges att alla medlemsstater ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förbättra eller upprätthålla tillgången till dricksvatten för alla, särskilt utsatta och marginaliserade grupper,
6. att rådet i sin rekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet (2021) uppmanade medlemsstaterna att stärka insatserna för att förbättra den sociala och ekonomiska integreringen av romer,
7. den europeiska pelaren för sociala rättigheter och handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter, vilka kommissionen lagt fram; särskilt princip 19 i pelaren avser boende och stöd för hemlösa, och föreskriver att subventionerade bostäder eller bostadsstöd av god kvalitet ska finnas för dem som behöver det, att utsatta människor har rätt till lämplig hjälp och skydd mot tvångsavhysning, och att lämpligt boende och lämpliga tjänster ska erbjudas hemlösa för att främja social inkludering; princip 20 i pelaren avser väsentliga tjänster och anger att var och en har rätt till väsentliga tjänster av god kvalitet, inklusive vatten, sanitära anläggningar, energi, transporter, finansiella tjänster och digitala kommunikationer samt fastställer att stöd för tillgång till sådana tjänster ska finnas för dem som behöver det,

³ EUT L 328, 6.12.2008, s. 55.

8. Europaparlamentets resolutioner om romer⁴, inklusive särskilt dess resolution om situationen för romer som lever i bosättningar i EU (2022),
9. kommissionens meddelande *En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025*,
10. kommissionens meddelande *En jämlikhetsunion: EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande* och särskilt dess övergripande mål 7: ”Öka romers reella lika tillgång till adekvat och desegregerat boende och grundläggande tjänster”,
11. kommissionens meddelande *En jämlikhetsunion: jämställdhetsstrategi för 2020-2025*, i vilken det påpekas att kvinnor kan utsättas för ”diskriminering grundad på flera olika personliga egenskaper”; särskilt romska kvinnor kan utsättas för diskriminering på grund av såväl kön som ras eller etniskt ursprung,
12. Lissabonförklaringen om den europeiska plattformen för åtgärder mot hemlöshet, som undertecknades av företrädare för EU-institutionerna, medlemsstaterna, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Europeiska regionkommittén och det civila samhället den 21 juni 2021, och som främjar en politik baserad på en personinriktad, bostadsledd och integrerad strategi,
13. Europarådets rättsliga ram för skydd av minoriteter och rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, särskilt vad gäller den uppenbart diskriminerande segregationen av romer,
14. Förenta nationernas Agenda 2030 för hållbar utveckling och särskilt målen för hållbar utveckling 1 (”Ingen fattigdom”), 10 (”Minskad ojämlikhet”) och 11 (”Hållbara städer och samhällen”),

⁴ EUT C 199 E, 7.7.2012, s. 112, EUT C 468, 15.12.2016, s. 36, EUT C 449, 23.12.2020, s. 2 och EUT C 385, 22.9.2021, s. 104.

SOM KONSTATERAR ATT

15. fattigdom och social utestängning samt andra faktorer såsom brist på betydande politiska åtgärder eller investeringar, den begränsade tillgången till subventionerade bostäder och deras dåliga kvalitet, diskriminering på bostadsmarknaden och segregation har inneburit att klyftan i tillgången till bostäder mellan grupper i utsatta situationer, inbegripet romer, och resten av befolkningen i ett antal medlemsstater förblivit i princip oförändrad under de senaste åren,
16. aktuell forskning från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) som fokuserade på tio europeiska länder visar att 52 % av de romska hushållen har bostäder med brister jämfört med 17 % av resten av EU-befolkningen, 82 % av romerna är trångbodda och 22 % bor i hem utan rinnande vatten, jämfört med 1,5 % av befolkningen i allmänhet, 24 % har upplevt antiromsk diskriminering när de har letat bostad⁵; en tidigare FRA-undersökning som genomfördes i ytterligare sex medlemsstater 2019⁶ visade på ett liknande mönster av skillnader när det gäller bostäder med brister som romer och icke-romer upplever.
17. uppgifter sammanställs i nationella sammanhang, i enlighet med nationella konstitutionella och rättsliga krav samt politiska och etiska överväganden, i syfte att analysera offentlig politik för att komma till rätta med de flera olika former av diskriminering och andra frågor som påverkar den romska befolkningsgruppen, inklusive utestängning från bostadsmarknaden; sådana uppgifter är dock inte alltid tillräckligt väldefinierade och avspeglar inte alltid den aktuella situationen på plats i de olika medlemsstaterna,

⁵ FRA, *Roma in 10 European Countries* (Romer i tio europeiska länder) (2022). (Rapporten omfattar följande medlemsstater: Bulgarien, Tjeckien, Grekland, Spanien, Kroatien, Italien, Ungern, Portugal, Rumänien och Slovakien.)

⁶ [FRA, *Roma and travellers in six countries* \(Romer och resande i sex länder\) \(2020\).](#) (Rapporten omfattar följande medlemsstater: Belgien, Irland, Frankrike, Nederländerna och Sverige samt den tidigare medlemsstaten Förenade kungariket.)

18. EU:s värden endast kan upprätthållas i ett samhälle som respekterar mångfald, pluralism, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och jämställdhet, och att medlemsstaterna bör garantera dessa värden för alla människor, även romer,
19. romers fullständiga och aktiva deltagande och inkludering i samhället och åtgärder för att bekämpa diskriminering innebär en betydande minskning av de utmaningar de ställs inför vad gäller boendesituationen, inklusive problem som har sin grund i fördomar hos resten av befolkningen; att säkerställa lika och verklig tillgång till sysselsättning och samhällsomfattande tjänster såsom utbildning, socialt skydd och hälso- och sjukvård är en avgörande prioritering i detta sammanhang,
20. *antiziganism* är en mycket vanligt förekommande form av rasism som har sitt ursprung i majoritetssamhällets syn på och behandling av personer som betraktas som ”zigenare” i en process av historisk ”andrafiering” som bygger på stereotyper och negativa attityder, som ibland kan vara oavsiktliga eller omedvetna; samtliga medlemsstater i Europeiska unionen har erkänt antiziganism som ett hinder för inkludering, och därmed vikten av att hantera detta problem⁷,
21. antiziganismen förvärras av olika former av diskriminering, det vill säga att en person kan diskrimineras på grund av ras eller etnisk bakgrund och, samtidigt, på grund av kön, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning,
22. segregationen av romska befolkningsgrupper ibland förvärras av ett fenomen som kallas ”gentrifiering”, som kan leda till att personer och familjer med låg inkomst lämnar områden där fastighetsvärdena ökar avsevärt,

⁷ Rådets rekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet (2021), punkt 2.

SOM BEAKTAR ATT

23. ett antal romer har svårt att få tillgång till adekvata bostäder, på grund av till exempel social och ekonomisk utsatthet eller diskriminering i fråga om tillgång till bostäder, vilket gör undermåliga bostäder i segregerade bosättningar till det enda alternativet för många av gruppens medlemmar; bostädernas kvalitet har en direkt och betydande påverkan på romers och särskilt barns levnadsvillkor, chanser i livet, tillgång till utbildning och lika möjligheter i allmänhet; lika tillgång till adekvata bostäder är en förutsättning för att fullt ut kunna åtnjuta grundläggande rättigheter samt för ett värdigt liv; när bostadspolitik för romer genomförs måste den relevanta ramen för mänskliga rättigheter respekteras,
24. den onda cirkeln av generationsöverskridande fattigdom och kränkningar av de mänskliga rättigheterna förstärks av de hinder som romer ofta möter när de försöker få tillgång till adekvata bostäder; detta begränsar den förväntade livslängden och hämmar den sociala sammanhållningen,
25. det i flera medlemsstater trots befintliga politiska, finansiella och rättsliga instrument och de insatser som redan gjorts för att ta itu med att romer upplever bostadsojämlikhet och bor i bostäder med brister kvarstår ojämlikheter för romer vad gäller tillgång till bostäder; därför är det viktigt att åtgärda dessa ojämlikheter och säkerställa tillgång till adekvat boende för romska befolkningsgrupper,
26. EU:s finansiella instrument, tillsammans med nationella, regionala och lokala finansieringskällor, bör användas på lämpligt sätt för att förbättra boendeförhållandena och stödja utrotningen av bostadssegregation som har sin grund i diskriminering eller fattigdom och social utestängning i Europeiska unionen; för att uppnå dessa mål är det viktigt att inleda och genomföra program med fokus på att ta itu med undermåliga bostäder samt på andra sociala och ekonomiska utmaningar som romer ställs inför,
27. det för att uppnå verkliga resultat krävs ett nära samarbete mellan olika aktörer, där varje aktör bidrar med expertis inom sitt kompetensområde, särskilt på lokal nivå, där så är lämpligt,

28. det är viktigt att säkerställa att medlemmar i romska befolkningsgrupper och det romska civilsamhället rådföras och involveras vid utformningen och genomförandet av all politik som särskilt syftar till att bekämpa bostadssegregation och bostadsdiskriminering riktad mot romer,
29. transnationellt samarbete och ömsesidigt lärande är avgörande för att utrota segregationen av romer vad gäller boende, bland annat för att förbättra boendeförhållandena för nomadiska romer i de medlemsstater där sådana grupper finns, liksom för romska EU-migranter som tar säsong- eller korttidsanställning,
30. dessa slutsatser bygger på tidigare arbete och politiska åtaganden av Europeiska rådet, rådet, Europaparlamentet och kommissionen och insatser från andra relevanta aktörer, inbegripet de dokument som förtecknas i bilagan till bilagan,

EUROPEISKA UNIONENS RÅD

UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA ATT i enlighet med sina respektive befogenheter och nationella omständigheter

31. i enlighet med sina respektive nationella strategier för romer, vidta konkreta åtgärder för att förbättra romers boendesituation och utrota boendesegregation där det finns segregerade romska bosättningar; det finns olika finansieringsverktyg för detta ändamål, däribland ESF+, Eruf- och landsbygdsutvecklingsprogram på nationell och regional nivå såväl som instrument och initiativ inom ramen för NextGenerationEU och InvestEU; när olika finansieringskällor används är det viktigt att säkerställa att de kompletterar varandra på ett effektivt sätt,

32. anslå adekvata finansiella medel åt att fastställa, upprätthålla eller förbättra infrastruktur efter behov i missgynnade bostadsområden vad gäller samhällsviktiga tjänster såsom transport, vatten och sanitet, avloppssystem, digitala nätverk och tillgång till offentliga och privata tjänster såsom avfallshämtning, vårdcentraler, skolor, belysning, elektricitet, gas och kommunikationsnät, inklusive telefon- och internetanslutning, samtidigt som man beaktar användning av innovativa, digitala och gröna tekniker; alla insatser bör åtföljas av aktiva desegregeringsåtgärder,
33. om romer möter svårigheter när de försöker dra nytta av en allmän bostadspolitik, genomföra bostadsinitiativ för utsatta romska befolkningsgrupper och inkludera garantier och inkluderingskriterier i nationella strategier för inkludering av romer,
34. erbjuda information och utbildning om likabehandling och bekämpning av antiziganism och diskriminering till berörd personal inom bostadstjänster och i andra sektorer såsom sociala tjänster, utbildning, sysselsättning och hälso- och sjukvård samt i lokala förvaltningar,
35. säkerställa deltagande i beslutsprocesser för familjer som lever i missgynnade bosättningar, fortsätta detta arbete tillsammans med det romska civilsamhället i Europa och samtidigt se till att romer deltar i beslutsfattande på alla administrativa nivåer och myndighetsnivåer, baserat på likabehandling och med särskilt fokus på vikten av att göra unga romer och romska kvinnor delaktiga i politiskt beslutsfattande,
36. kartlägga befintliga finansiella medel på EU-nivå samt på nationell, regional och lokal nivå till stöd för utrotningen av bostadssegregation som drabbar romer,

UPPMANAR KOMMISSIONEN OCH MEDLEMSSTATERNA att i nära samarbete och i enlighet med sina respektive befogenheter och nationella omständigheter

37. fortsätta använda uppsättningen indikatorer i EU:s strategiska ram för romer⁸ och fortsätta arbetet med att uppfylla de mål på EU-nivå som finns i ramen, inklusive, när så är tillämpligt kvantitativa och/eller kvalitativa mål i sina nationella strategiska ramverk för romer; indikatorerna kan delas upp efter exempelvis kön, ålder och beroendeställning eller status som person med funktionsnedsättning, bland andra kriterier, och fastställas tillsammans med berörda aktörer, inbegripet företrädare för romer, för att bidra till den systematiska övervakningen av genomförandet av de nationella strategiska ramverken för romer och utrotningen av bostadssegregation som drabbar romer,
38. stödja och förstärka det romska civilsamhället så att det får tillgång till finansiella medel på EU-nivå och på nationell, regional och lokal nivå på samma villkor som andra aktörer, för att stärka dess representationsstrukturer samt dess förmåga att aktivt och på lika villkor delta i beslutsprocesser, med särskilt fokus på vikten av att göra unga romer och romska kvinnor delaktiga i politiskt beslutsfattande,
39. i enlighet med tillämpliga bestämmelser säkerställa effektiv övervakning av utgiftsprogram och instrument som syftar till att främja desegregering av romska befolkningsgrupper,
40. bidra till att de nationella kontaktpunkterna för romer fungerar effektivt och ingår i politiskt beslutsfattande på alla nivåer, inbegripet vad gäller bostäder,

⁸ Se punkt 38 i rådets rekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet (2021) och bilaga 2 till kommissionens meddelande *En jämlikhetsunion: EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande* (2020).

UPPMANAR KOMMISSIONEN ATT

41. stödja medlemsstaterna i deras ansträngningar att ta itu med problemet med bostadssegregation och bostäder med brister, där detta förekommer, i enlighet med rådets rekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet (2021), och i tillämpliga fall beakta Europaparlamentets resolution om situationen för romer som lever i bosättningar i EU samt EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande 2020–2030, inklusive genom att beakta och att på lämpligt sätt stödja genomförandet av EU-finansiering som investeras i bostäder och infrastruktur,
42. främja konkreta åtgärder för att garantera effektiv och verklig tillgång för romer till icke-segregerade bostäder, tillämpa ett synsätt med medvetenhet om att en person kan diskrimineras mot på grund av ras eller etniskt ursprung och samtidigt på grund av kön, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning, med särskilt fokus på unga och barn, samt på offer för alla former av våld mot kvinnor och människohandel,
43. främja transnationellt samarbete och utbyte av god praxis mellan medlemsstaterna.

Referensdokument

1. Europeiska rådet

Slutsatser från Europeiska rådet (23–24 juni 2011), EUCO 23/1/11 REV 1, s 13.

2. EU-lagstiftning

Rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (EGT L 180, 19.7.2000, s. 22).

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (EUT L 435, 23.12.2020, s. 1.)

Rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen (EUT L 328, 6.12.2008, s. 55.)

3. Rådet

Rekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet (EUT C 93, 19.3.2021, s. 1)

4. Kommissionen

Meddelandet *En jämlikhetsunion: EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande*, COM(2020) 620 final.

Bilaga II till kommissionens meddelande till Europaparlamentet och rådet – en uppsättning indikatorer

Meddelandet *En jämlikhetsunion: jämställdhetsstrategi för 2020–2025* (6678/20)

5. Europaparlamentet

Europaparlamentets resolution av den 5 oktober 2022 om situationen för romer som lever i bosättningar i EU (2022/2662(RSP))

6. Regionkommittén

Regionkommitténs yttrande *En jämlikhetsunion: EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande*, 2021

7. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA)

Roma in Ten European Countries, 2022 (inte översatt till svenska).

Romer och resande i sex länder, 2020

8. Övrigt

Lissabonförklaringen om den europeiska plattformen för åtgärder mot hemlöshet (21 juni 2021)

Målet Oršuš, m.fl. mot Kroatien. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen)

Final report on the human rights situation of the Roma, Sinti and Travellers in Europe, 15 februari 2006, Alvaro Gil-Robles (inte översatt till svenska).

Artikel 26 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

Artikel 1 i den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.

Artikel 28 och 30 i barnkonventionen.

FN:s förklaring om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter

Artikel 1 och 3 i konventionen mot diskriminering inom undervisningen

Feantsas uttalande *The Housing Situation for Roma in the EU Remains Difficult* (inte översatt till svenska)

9. Europarådet

Recommendation No R (2000) 4 of the Committee of Ministers to member states on the education of Roma/Gypsy children in Europe (antagen den 3 februari 2000) och dess bilaga (inte översatt till svenska).

Recommendation CM/Rec (2009)4 of the Committee of Ministers to member states on the education of Roma and Travellers in Europe (antagen den 17 juni 2009) (inte översatt till svenska).

Recommendation No 1203 (1993) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on Gypsies in Europe (inte översatt till svenska)

Recommendation No 1557 (2002) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on the legal situation of the Roma in Europe (inte översatt till svenska)